Adamu Aliumbwa Kwanza – na Hii Inamaanisha …

Marg Mowczko · tafsiri ya Kijerumani: Hans-Jörg Ronsdorf · Novemba 2022 · imerekebishwa Oktoba 2026

Haki ya Mzaliwa wa Kwanza na Mfumo Dume

Jana nilikuwa nikizungumza na kijana mmoja, na katika mazungumzo yetu alieleza kwamba anaamini Biblia inafundisha “mfumo dume mpole, kwa muda wote tulio duniani”. Sababu mojawapo ya yeye kuamini “mfumo dume laini” huu ni kwamba anaiona kanuni ya mzaliwa wa kwanza kuwa sehemu ya mpango wa Mungu kwa jamii, na Adamu anahesabiwa kuwa mfano mkuu wa kanuni hiyo, kwa sababu aliumbwa kabla ya Hawa.

Kwa mujibu wa kamusi ya Merriam-Webster, “haki ya mzaliwa wa kwanza” (primogeniture[1]) inaweza kuwa na maana mbili. Inaweza kumaanisha tu (1) “hali ya kuwa mzaliwa wa kwanza kati ya watoto wa wazazi walewale”, ikiwa na athari mbalimbali, au inaweza kumaanisha (2) “haki ya pekee ya kurithi aliyo nayo mwana mkubwa”. Kwa maana ya kwanza, Adamu na Hawa wangeweza kueleweka kuwa watoto wa mzazi mmoja, yaani Mungu, na Adamu akiwa mzaliwa wa kwanza (Luka 3:38; linganisheni 1 Wakorintho 11:12).

Mwanzo 2 na 1 Timotheo 2:13 (muhtasari wa Mwanzo 2) zinatuambia kwamba Adamu (au ha'adam) aliumbwa wa kwanza na Hawa wa pili. Lakini je, vifungu hivi vya Biblia vinaonyesha kwamba mpangilio huu una maana, na ni sehemu ya mpango wa Mungu wa jinsi mahusiano yanavyopaswa kupangwa? ***Je, vinaonyesha kwamba kuna kielelezo cha kudumu cha haki ya mzaliwa wa kwanza, au cha kipaumbele cha mwanamume akiwa wa kwanza na mwanamke akiwa wa pili?*** Je, maandiko haya kwa namna fulani yanaamuru mamlaka ya wanaume peke yao, au mfumo dume mpole? Je, yanaashiria “haki ya pekee ya kurithi” kwa Adamu, inayomtenga Hawa?

Sababu 5 Kwa Nini Hoja ya Mzaliwa wa Kwanza Haifanyi Kazi

Kuuhusisha mfumo dume miongoni mwa Wakristo na haki ya mzaliwa wa kwanza katika kitabu cha Mwanzo kumejaa matatizo. Hizi hapa ni sababu tano kwa nini haifanyi kazi.

1. Baada ya upasuaji ulioelezwa katika Mwanzo 2:21-22, mwanadamu wa kwanza katika Edeni hakuwa tena kama alivyokuwa Mungu alipomuumba mara ya kwanza. Sehemu au upande mmoja ulikuwa umetolewa katika mwili wake[2]; sehemu yake moja sasa ilikuwa haipo, na ilikuwa imekuwa sehemu kamili ya mwanamke. Kuhamishwa huku kwa sehemu kubwa ya mwili kutoka kwa Adamu (au ha'adam) kwenda kwa Hawa kunalifanya wazo kwamba mwanamume ni wa kwanza na mwanamke ni wa pili kuwa lisilo wazi sana na lisilo la kuamua.

2. Haki ya mzaliwa wa kwanza inahusu mpangilio wa kuzaliwa, lakini Adamu wala Hawa hawakuzaliwa; wote wawili waliumbwa na Mungu. Hakuna mstari wowote wa Biblia unaosema kwamba Adamu alikuwa “mzaliwa wa kwanza”.

3. Desturi ya haki ya mzaliwa wa kwanza ilikuwa sehemu ya jamii nyingi za kale, ikiwemo jamii ya Israeli, lakini iliwahusu wana wa kiume tu, si binti, si wanawake.

4. Desturi hii haikufuatwa na familia nyingi mashuhuri za Biblia.

Cynthia Westfall anaandika kuhusu hoja hii ya nne.

> *Katika simulizi lote la kitabu cha Mwanzo, tangu mwanzo ni wazi kwamba yule aliyezaliwa au aliyekuja kwanza si lazima awe na mamlaka. Haki ya mzaliwa wa kwanza kati ya ndugu ilipinduliwa mara kwa mara, kwa hiyo kitabu cha Mwanzo hakiwezi kutumiwa kama hoja ya mamlaka ya mwanamume kwa sababu Adamu aliumbwa kwanza. Kaini alizaliwa kwanza, lakini Habili alipata kibali cha Mungu. Esau alizaliwa kwanza, lakini Mungu alimchagua Yakobo. Rubeni alizaliwa kwanza, lakini ukoo wa Kristo ulikuja kupitia Yuda, na Yusufu aliiokoa familia na kuchukua mamlaka juu yake. Manase alikuwa mzaliwa wa kwanza wa Yusufu, lakini Yakobo aliweka mkono wake wa kuume juu ya kichwa cha Efraimu, kuonyesha kwamba atakuwa mkuu zaidi.*

Vitabu vingine vya Agano la Kale pia vinaonyesha kwamba Mungu aliwapa ndugu wadogo mamlaka makubwa kuliko ndugu zao wakubwa. Kwa mfano, Musa alikuwa na mamlaka makubwa kuliko kaka yake mkubwa Haruni; Daudi alikuwa mwana mdogo kabisa wa Yese, lakini alichaguliwa na Mungu kuwa mfalme wa Israeli; Sulemani alikuwa mrithi wa Daudi, ingawa hakuwa mwana wa kwanza wa Daudi.

Desturi ya haki ya mzaliwa wa kwanza haikufuatwa na Waisraeli kwa ukali wala kwa ujumla. La muhimu zaidi ni kwamba Mungu hakuifuata desturi hii katika baadhi ya matukio muhimu. Na katika Kutoka 4:22 anauzungumzia kwa mfano taifa lote la Israeli (si wanaume tu) kuwa mwanawe wa kwanza.

5. Jambo la muhimu ni kwamba dhana ya haki ya mzaliwa wa kwanza haina nafasi miongoni mwa wafuasi wa Yesu katika Uumbaji Mpya. Badala yake, Yesu alifundisha kwamba katika ufalme wake “wa mwisho watakuwa wa kwanza, na wa kwanza watakuwa wa mwisho” (Mathayo 20:16). Pia alifundisha kanuni nyingine zinazofanana nazo, zinazokwenda kinyume na utamaduni na kuleta usawa.

Haki ya Mzaliwa wa Kwanza na Yesu

Katika ufalme wa Mungu, ambao sisi ni sehemu yake, mtu pekee anayeweza kudai haki ya mzaliwa wa kwanza ni Yesu mwenyewe. Westfall anaonyesha kwamba “Yesu ni mzaliwa wa kwanza wetu sote” tulio katika Kristo (Warumi 8:29; Wakolosai 1:15, 18), na kwamba kweli hii “inayafanya mahusiano kati ya wafuasi wake kuwa ya kiasi tu”. ***Kwa maneno mengine, kuna usawa kati ya wafuasi wa Yesu, kwa kuwa, bila kujali jinsia yetu, tunafananishwa na mfano wa kaka yetu mkubwa.***

Haki ya mzaliwa wa kwanza si mfumo ambao Mungu aliuanzisha katika jamii, wala ambao Yesu aliukubali.[3] Zaidi ya hayo, Paulo alilivunja wazo kwamba wanaume wana nafasi ya pekee au upendeleo kwa sababu tu Adamu aliumbwa kwanza. Katika 1 Wakorintho 11:12 Paulo anafundisha kwamba, ingawa mwanamke wa kwanza alitoka kwa mwanamume wa kwanza, kila mwanamume mwingine amezaliwa na mwanamke. Kisha akaeleza: “Lakini vitu vyote vyatoka kwa Mungu.” Wanaume na wanawake wote, hatimaye, chanzo chao ni Mungu. ***Hapa hakuna tofauti kati ya jinsia, bali kuna kutegemeana kwa jinsia.***

> ***1 Wakorintho 11:11-12 Walakini, katika Bwana mwanamke hawi pasipo mwanamume, wala mwanamume hawi pasipo mwanamke. Kwa maana kama vile mwanamke alitoka kwa mwanamume (Adamu), vivyo hivyo mwanamume huzaliwa kwa njia ya mwanamke (Kaini na wengine); lakini vitu vyote vyatoka kwa Mungu.***

Wanaume hawana mamlaka ya juu zaidi wala urithi bora kuliko dada zao. Badala yake, sote tutashiriki urithi wa ajabu (Waefeso 1:21-22). Wanaume na wanawake Wakristo ni warithi pamoja, bila dalili hata

ndogo ya haki ya mzaliwa wa kwanza, na hata tu warithi pamoja na kaka yetu mkubwa Yesu (Warumi 8:16-17)!

Kweli za kitheolojia za ajabu kuhusu Agano Jipya na uumbaji wetu mpya katika Kristo zina matokeo ya moja kwa moja kwa mahusiano yetu ya sasa ndani ya jumuiya ya wafuasi wa Yesu. ***Katika jumuiya hii, yaani kanisa, hapapaswi kuwa na nafasi yoyote kwa ngazi za mamlaka za kijinsia au kwa mfumo dume wa aina yoyote.***

B.T. Roberts anatoa maoni haya kuhusu mwanamke kuwa wa pili baada ya mwanamume.

Inasisitizwa [na baadhi ya watu] kwamba Biblia inamwonyesha mwanamke kuwa duni kuliko mwanamume na kuwa chini yake; kwa hiyo hapaswi kuruhusiwa kushika nafasi iliyo sawa na yake, kanisani wala serikalini. Kama uthibitisho wa jambo hili, inatajwa hoja kwamba mwanamke aliumbwa mwisho. Lakini kama jambo hili linathibitisha kitu chochote, linathibitisha ubora wake. Kwa maana kazi ya uumbaji iliendelea kwa hatua za mpangilio, kutoka kilicho cha chini hadi kilicho cha juu zaidi.

B.T. Roberts, Ordaining Women (1891)

Makala asili: Marg Mowczko, “Adam was created first and this means …”, 3 Machi 2017, https://margmowczko.com/adam-created-first/ – imetafsiriwa kwa Kijerumani kwa ruhusa ya fadhili ya mwandishi.

Tanbihi

1. Kwa lugha ya kitaalamu, primogeniture ni mpangilio wa urithi ambao kwa mujibu wake ni mtoto wa kwanza tu anayerithi mali na haki za mtu aliyefariki, wakati ndugu zake wadogo hawahesabiwi. Mrithi wa mtoto huyo wa kwanza naye ni mtoto wake wa kwanza. Wikipedia
2. Neno la Kiebrania tsela, ambalo katika Mwanzo 2 kwa kawaida hutafsiriwa “ubavu”, kwa kawaida linamaanisha “upande”. (Taz. Strong Na. 6763.) John H. Walton anaeleza kwamba, tukiangalia jinsi neno tsela linavyotumika mahali pengine katika Biblia ya Kiebrania, “ni lazima tuhitimishe kwamba Mungu alichukua mojawapo ya pande za Adamu – jambo ambalo huenda linamaanisha kwamba alimpasua Adamu katikati na kumfanya mwanamke kutokana na upande mmoja.” Walton, The Lost World of Adam and Eve (Downers Grove: InterVarsity Press, 2015), 78.
3. ***Yesu hakutaja kamwe kitu kama mpangilio wa uumbaji ambamo mwanamume yuko wa kwanza na mwanamke wa pili. Katika Injili ananukuu Mwanzo 1, ambapo inasemwa kwamba wanaume na wanawake waliumbwa wakati mmoja. Kwa mfano, katika Mathayo 19:4 Yesu anawauliza Mafarisayo: “Je, hamkusoma ya kwamba yeye aliyewaumba hapo mwanzo aliwaumba mwanamume na mwanamke?” Yesu ananukuu pia Mwanzo 2: “Kwa sababu hiyo mtu atamwacha baba yake na mama yake, ataambatana na mkewe, na hao wawili watakuwa mwili mmoja.” Yesu alifundisha umoja (yaani kuwa kitu kimoja) katika ndoa; hakufundisha kwamba katika ndoa kuna, au inapaswa kuwa na, mamlaka ya mwanamume au ngazi za mamlaka za kijinsia (Mathayo 19:5-6.***